

Jan Havrlant

KIERUNKI I BARIERY MODERNIZACJI OŚRODKÓW SPORTÓW ZIMOWYCH W CZESKIM REGIONIE TURYSTYCZNYM „BESKIDY”

Zarys treści: W artykule przedstawiono współczesne problemy rozwoju zimowego ruchu turystycznego i modernizacji ośrodków narciarskich w czeskich Beskidach. Na podstawie wyników badań ankietowych zaprezentowano poglądy turystów na temat stanu bazy narciarskiej, oferowanych usług oraz oczekiwanych działań w celu poprawy jakości wypoczynku. Ukazano także niektóre sytuacje konfliktowe, mające miejsce przy okazji planowania i podejmowania działań rozwojowych w sektorze turystyki narciarskiej.

Słowa kluczowe: Beskidy Czeskie, ośrodki narciarskie, modernizacja, konflikty

Key words: Czech Beskids, ski resorts, modernization, conflicts

Wprowadzenie

W rezultacie zachodzących zmian politycznych i ekonomicznych, które dokonują się w Czechach od końca lat 80. XX w., rozwój turystyki w regionie Beskidów przebiega w sposób szczególny. Ma to związek z historycznymi uwarunkowaniami rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w drugiej połowie XX w. Beskidy zaliczane w Czechach do obszarów najbardziej atrakcyjnych z punktu widzenia wypoczynku, zostały w minionym systemie społeczno-gospodarczym zagospodarowane do celów indywidualnego i zorganizowanego wypoczynku mieszkańców przemysłowego regionu ostrawsko-karwińskiego. Dominującą formą bazy stały się drugie domy, w postaci nowo budowanych domków letniskowych oraz adaptowanych na cele rekreacyjne starych *chat*, łącznie ok. 12 tys. obiektów, którym towarzyszyło kilkadziesiąt obiektów turystyki socjalnej, służących pracownikom zakładów przemysłowych i ośrodków naukowych aglomeracji ostrawskiej. Infrastruktura dla aktywnych form rekreacji, w tym również baza narciarska, powstała jedynie w kilku działających sezonowo ośrodkach (Havrlant 1977).

Współczesne zmiany w zakresie potrzeb i sposobów spędzania wolnego czasu oraz wzrost zainteresowania czynnymi formami jego wykorzystania spowodowały, że obecny stan zagospodarowania czeskich Beskidów jest nieadekwatny i niewystarczający do realizacji takich celów. Dzięki zaangażowaniu niektórych członków narciarskich klubów sportowych, wójtów, radnych kilku gmin oraz innych osób, udało się w minionym dziesięcioleciu pozyskać środki finansowe z funduszy Unii Europejskiej na wybrane „turystyczne” projekty rozwojowe i modernizacyjne ośrodków narciarskich. Stale wzrastają jednak wymagania ze strony turystów dotyczące jakości bazy i usług, co jest szczególnie widoczne w przypadku bazy narciarskiej. Podejmowane próby sprostania owym oczekiwaniom przez przedstawicieli władz lokalnych i przedsiębiorców, zainteresowanych działalnością w sektorze turystycznym napotykają rozmaite bariery o charakterze prawnym, instytucjonalnym oraz sprzeciw ze strony pozarządowych organizacji ekologicznych.

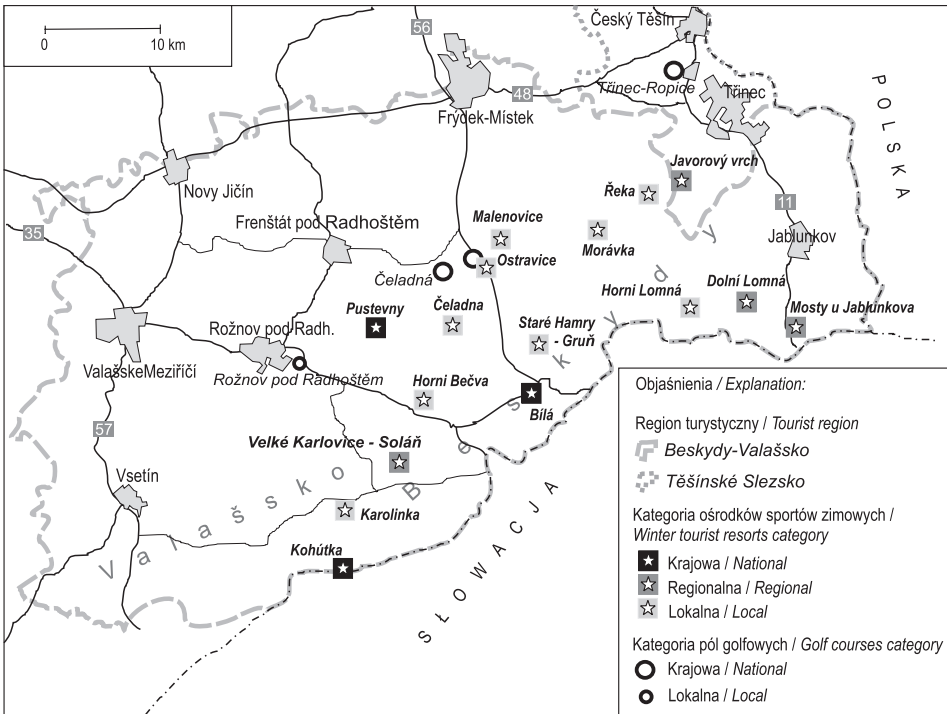
Celem opracowania jest przedstawienie głównych kierunków i problemów rozwoju bazy dla narciarstwa w czeskich Beskidach, z punktu widzenia podejmowanych działań modernizacyjnych w ośrodkach narciarskich oraz czynników ograniczających efektywne i odpowiadające aktualnym potrzebom ich zagospodarowanie.

Położenie obszaru badań

Obszar badań rozciąga się na północnym-wschodzie Republiki Czeskiej, wzdłuż czesko-słowackiej granicy w regionie wołoskim, na odcinku od Herczawy do Vsetína i granicy czesko-polskiej na Śląsku Cieszyńskim, na odcinku: Herczawa (Hrčava)–Jaworzynka (po stronie polskiej)–Czeski Cieszyn. Pod względem fizycznogeograficznym obejmuje Beskid Śląsko-Morawski, z masywami Łysej Góry (Lysá hora; 1324 m n.p.m.) i Radhoszcza (Radhošť; 1129 m n.p.m.), czeską część Beskidu Śląskiego, Międzygórze Jabłonowskiego i czeską część Jaworników z ich częścią pogórską. W jego obręb wchodzi także częściowo Obniżenie Jabłonkowskie i Rożnowskie (Rožnovská brázda). Północną granicę tego regionu wyznacza linia Nowy Jiczyn–Frydek-Místek–Czeski Cieszyn. Czeskie Beskidy wyróżniają się dobrze zachowaną przyrodą. Tereny górskie są pokryte rozległymi kompleksami leśnymi, które stanowią ponad 80% obszaru. Są one chronione w ramach największego wielkopowierzchniowego obszaru krajobrazowego – CHKO Beskidy, o łącznej powierzchni 1,16 tys. km².

Pod względem administracyjnym badany obszar leży w kraju (województwie) morawsko-śląskim, na terenie gmin (wsi) południowej części powiatów: frydecko-misteckiego (Frýdek-Místek) i nowojiczyńskiego (Nový Jičín). Kilka gmin należy także do powiatu wszetiańskiego (Vsetín) w obrębie kraju zlińskiego (Zlín). Jednostki samorządowe są stowarzyszone w ramach transgranicznych form współpracy, jakimi są euroregiony „Beskidy” i „Śląsk Cieszyński”.

Obszar (region) turystyczny Beskidy (Beskydy) jest częścią wyższej turystycznej jednostki przestrzennej – Północne Morawy i Śląsk (Severní Morava a Slezsko). Według regionalizacji ruchu turystycznego w Republice Czeskiej (Dohnal 1981) obszar ten zajmował szczególnie miejsce już w latach 60–80. XX w. i był zaliczany do I kategorii obszarów turystycznych o znaczeniu międzynarodowym, z punktu widzenia cech przyrodniczych, kulturowych oraz możliwości rozwoju sportów zimowych i niektórych

Ryc. 1. Ośrodki sportów zimowych i pola golfowe w czeskich Beskidach oraz ich kategorie
 Figure 1. Winter resorts and golf courses in the Czech Beskids and their categories

Źródło: opracowanie własne na podstawie Vystoupil (2006).
 Source: own study based on Vystoupil (2006).

form letniej rekreacji. Według *Atlasu ruchu turystycznego Republiki Czeskiej* (Vystoupil 2006) oraz projektu nowej regionalizacji ruchu turystycznego w Republice Czeskiej (*Návrh nové rajonizace cestovního ruchu*) omawiany obszar włączono do jednostki „Beskydy-Valašsko” (Beskidy-Wołoszczyzna), przy czym dołączono do niego także część terytorium historycznego Śląska Cieszyńskiego (Těšínské Slezsko), które na południe od Trzyńca obejmuje fragment Beskidu Śląsko-Morawskiego (ryc. 1). Według *Czeskiej centrali ruchu turystycznego* (Czechtourism) w nowej regionalizacji turystycznej Czech obszary te zaklasyfikowano do najwyższej kategorii atrakcyjności turystycznej z dominującą funkcją turystyczno-rekreacyjną, m.in. z uwagi na ośrodki sportów zimowych o znaczeniu regionalnym i krajowym¹.

¹ W granicach regionu turystycznego Beskidów, w nawiązaniu do podziału katastralnego gmin (wsi),

Kategoryzacja czeskich ośrodków narciarskich

Możliwości wykorzystania potencjału poszczególnych regionów dla narciarstwa zjazdowego uwzględnia kategoryzacja czeskich ośrodków sportów zimowych (Vystoupil 2006). Nadanie poszczególnym ośrodkom narciarskim kategorii jest rezultatem ich kompleksowej oceny z punktu widzenia m.in. warunków fizycznogeograficznych, poziomu rozwoju i jakości infrastruktury (koleje linowe i wyciągi narciarskie), całkowitej długości urządzeń narciarskich, utrzymania tras zjazdowych. W Czechach wyróżniono 3 kategorie ośrodków narciarstwa zjazdowego – ośrodki o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym. Nie uwzględniono kategorii o znaczeniu międzynarodowym ze względu na brak możliwości konkurowania ze stacjami alpejskimi.

Rangę krajową nadano tym ośrodkom, w których całkowita długość tras zjazdowych przekracza 4 km, a całkowita przepustowość kolejek i wyciągów jest większa niż 3500 osób/godz. Największe nagromadzenie takich ośrodków występuje w górskim regionie Karkonoszy, Jesioników (Jeseníki) i Beskidów. Do ośrodków o znaczeniu regionalnym zaliczono te, w których łączna długość tras zjazdowych mieści się w przedziale od 1 do 4 km, z godzinną przepustowością 1000–3500 narciarzy i snowboardzistów. Z kolei do grona ośrodków o znaczeniu lokalnym zalicza się pozostałe, słabiej zagospodarowane, oferujące trasy zjazdowe do 1 km długości i o przepustowości do 1000 osób/godz. Beskidzkie ośrodki sportów zimowych oferują porównywalne do regionu Jesioników i Szumawy warunki uprawiania narciarstwa i snowboardingu, pod względem ilości i jakości urządzeń, ustępują jednak znacznie ośrodkom sudeckim w czeskich Karkonoszach oraz niektórym słowackim.

Tradycje rozwoju turystyki narciarskiej w czeskich Beskidach

Rozwój infrastruktury narciarskiej i turystycznej w Beskidach Czeskich w dużej mierze przypada na okres powojenny, zwłaszcza na lata 60–70. XX w. Pierwsza jednoosobowa kolejką linową została wybudowana z Trojanowic do Pustewnej w 1940 r. (najstarsza kolejką linową w Republice Czeskiej), druga z Oldrzychowic na Jaworowy Wierch w 1956 r., a nieco później powstała trzecia na trasie Dolna Łomna–Mały Połom–Severka (Dolní Lomná–Malý Polom–Severka). Budowa tego rodzaju infrastruktury miała związek z rozwojem drugich domów i obiektów dla zorganizowanej pracowniczej turystyki socjalnej. W latach 60–80. XX w. powstało kilkadziesiąt takich ośrodków zakładowych i kilkanaście tysięcy prywatnych domków letniskowych. Tylko w samym powiecie Frydek-Místek powstało ich 11,2 tys. Do dyspozycji przyjezdnych było wówczas około 40 ośrodków rekreacji zimowej, wyposażonych na początku tylko w wyciągi zaczepowe, orczykowe i talerzykowe, działających bez modernizacji aż do końca lat 80. XX w.

wydzielono 12 obszarów rekreacyjnych (*rekreační prostor*) mogących obejmować terytorium jednej lub więcej gmin. Z kolei w obrębie obszarów rekreacyjnych wydzielono niższe jednostki przestrzenne odpowiadające konkretnym lokalizacjom infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, są nimi: *rekreační lokality* oraz *rekreační střediska* (Havrlant 2000).

W pierwszym okresie transformacji społeczno-gospodarczej lat 90. XX w. podejmowano nieliczne próby poprawy jakości technicznej wyciągów i tras zjazdowych, zapoczątkowano także sztuczne naśnieżanie. Z czasem, w celu przedłużania sezonu zimowego, zaczęły powstawać nowe urządzenia sportowo-rekreacyjne, m.in. *snowparki*. W minionej dekadzie, zwłaszcza od 2007 r. podjęto w regionie Beskydy-Valašsko działania modernizacyjne terenów narciarskich, m.in. zastąpiono niektóre stare wyciągi urządzeniami szybszymi lub nowymi czteroosobowymi kolejkami linowymi, wprowadzono nowe, bardziej wydajne systemy dośnieżania, poszerzono niektóre odcinki tras zjazdowych, stworzono kilka nowych, również dla narciarstwa biegowego. Dzięki tym działaniom uległo poprawie wyposażenie niektórych ośrodków narciarskich. Równocześnie wytyczono nowe szlaki rowerowe, zmodernizowano część obiektów noclegowych, żywieniowych, powstały także nowe urządzenia łączące funkcje atrakcji zimowych i letnich (np. tory saneczkowe).

Charakterystyka ośrodków narciarskich

Zimowy ruch turystyczny i związana z nim baza sportowa na omawianym obszarze koncentruje się zwłaszcza w Beskidach Środkowo-Śląskich z uwagi na korzystne warunki terenowe i klimatyczne, sprzyjające uprawianiu narciarstwa zjazdowego i biegowego. Ośrodki z dobrymi warunkami śniegowymi są położone w wyższych partiach Beskidów, powyżej 700 m n.p.m., na stokach zorientowanych głównie ku północy. Sezon narciarski trwa około 4 miesiące, od pierwszej połowy grudnia do początku kwietnia. Dobrymi warunkami dla rozwoju sportów zimowych w Beskidach cechują się niektóre obszary rekreacyjne, jak: Stare Hamry-Grón (Staré Hamry-Grůň), Biała (Bílá), Kohutka-Portasz (Kohůtka-Portáš), Wielkie Karłowice-Solań (Velké Karlovice-Soláň), Pustewny-Radhoszcz (Pustevny-Radhošť), Dolna i Górna Łomna (Dolní, Horní Lomna), a także mniejsze ośrodki, np. Rzeka (Řeka), Morawka (Morávka), Wisalaje-Złotnik (Visalaje-Zlatník). W Beskidzie Śląskim jedynie Mosty koło Jabłonkowa (Mosty u Jablunkova) mają wyraźnie gorsze naturalne warunki do uprawiania sportów zimowych.

Narciarskie trasy biegowe prowadzą zarówno grzbietami górskimi, jak i terenami dolinnymi, przeważnie z wykorzystaniem ścieżek i dróg leśnych. Nowe trasy są urządzone także na terenach pól golfowych (ryc. 1) położonych w części podgórskiej, które dzięki temu są użytkowane przez cały rok, np. Ostrawica (Ostravice), Czeladna (Čeladná), Rożnow (Rožnov).

Z 45 ośrodków narciarskich zlokalizowanych w regionie turystycznym Beskydy-Valašsko najwyższą rangę o znaczeniu krajowym mają trzy ośrodki – Biała, Kohutka i Pustewny (Vystoupil 2006), które są ważne również dla zagranicznego ruchu turystycznego, zwłaszcza dla osób przyjeżdżających z Polski i Słowacji. Od kilku lat dynamicznie rozwijają się także ośrodki regionalne – Wielkie Karłowice-Solań i Mosty koło Jabłonkowa. Ośrodki Biała i Pustewny są położone w centralnej części Beskidów Śląsko-Morawskich, Kohutka i Wielkie Karłowice-Solań w Jawornikach, zaś Mosty koło Jabłonkowa w Beskidzie Śląskim.

Najlepiej wyposażony i w znacznym stopniu zmodernizowany jest ośrodek „Ski Areal Bílá” w Białej, prowadzony od 50 lat przez klub narciarski z Witkowiec (Vítkovice).

Jest on usytuowany w rejonie górnego biegu Białej Ostrawicy, na wysokości 520–775 m n.p.m. Tworzą go dwa tereny narciarskie (*ski arealy*) „Bílá” i „Mezivodň” – oferujące łącznie 8 tras zjazdowych dla zaawansowanych i średnio zaawansowanych narciarzy, o całkowitej długości 6,2 km. Jedynie 3 trasy mają sztuczne oświetlenie. Na północnych stokach Zbójnika (Zbojník) w 2009 r. uruchomiono czteroosobową kolej linową o długości prawie 1 km. Razem z 6 wyciągami, typu Doppelmayr (orzyczkowy) i Poma TL (talerzykowy) i z 2 krótszymi dla dzieci, łączna przepustowość obu terenów wynosi ok. 6750 osób/godz. W okresach największego natężenia ruchu (Święta Bożego Narodzenia, weekendy i ferie zimowe) rejestruje się do 30 tys. przejazdów dziennie, z czego 14 tys. kolejną krzeselkową. Przy średniej liczbie 10–20 zjazdów w ciągu jednego dnia, ośrodek może odwiedzać ok. 1,5–3 tys. narciarzy dziennie. Szacunki te potwierdza również liczba samochodów zaparkowanych przy ośrodku (parking z 550 miejscami). Średnie wykorzystanie urządzeń przewozowych w ośrodku w całym sezonie zimowym dochodzi do ok. 70%. Na trudnych trasach, o długości ok. 2 km, można organizować zawody FIS. Dla zwolenników narciarstwa biegowego w otoczeniu Białej znajduje się prawie 60 km tras biegowych o długościach pętli: 10, 20 i 30 km.

Równie dobrym zagospodarowaniem od 2010 r. dysponuje „Ski Areál Kohútka” leżący pod szczytem Jawornika na wysokości 715–915 m n.p.m. Ośrodek został gruntownie zmodernizowany w sezonie 2009/2010. Jest dostępny od strony czeskiej i słowackiej. Po wybudowaniu nowej czteroosobowej kolei, wraz z 5 wyciągami, całkowita przepustowość ośrodka wynosi 5150 osób/godz. Łączna długość 9 tras zjazdowych wynosi 6,6 km, z czego ok. 3 km jest objęte systemem dośnieżającym. Większość tras jest średnio trudna i trudna, jedynie 3 są poprowadzone po łagodnych skłonach stoków. Odnowiony został również serwis narciarski z wypożyczalnią nart, desek snowboardowych i innych potrzebnych urządzeń. Do dyspozycji gości jest również szkółka narciarska.

Ośrodek narciarski Pustevny (Pustevny) jest położony w Beskidzie Śląsko-Morawskim na wysokości 620–1100 m n.p.m. Należy do najstarszych centrów turystycznych w czeskich Beskidach, gdzie początki ruchu turystycznego sięgają końca XIX w. Do rozwoju infrastruktury narciarskiej przyczyniły się stowarzyszenia turystyczne i kluby sportowe z Ostrawy, Frensztat (Frenštát) i Beczwy (Bečva). Pustevny został wyposażony w pierwszą jedno-, a potem pierwszą dwuosobową kolejkę w Beskidach prowadzącą z Trojanowic do Roztoki (Ráztoka). Obecną bazę narciarską stanowi przestarzała już kolej krzeselkowa o przepustowości 900 osób/godz., 8 wyciągów talerzykowych o całkowitej przepustowości 4400 osób/godz., snowpark, a także 46 km dobrze utrzymanych tras biegowych w paśmie grzbietowym między Radhosztem a Martiniakiem (Martinaák). Całkowita długość tras narciarskich, przeważnie średniej trudności (połowa tras) wynosi 3,6 km. Do dyspozycji przyjezdnych jest także serwis narciarski, wypożyczalnia nart i szkółka narciarska. W ramach poprawy jakości usług został rozszerzony zakres sztucznego naśnieżenia do 70% całkowitej długości tras. Poważnym problemem jest kwestia dośnieżenia trudnej trasy zjazdowej biegnącej w kierunku stacji kolei krzeselkowej.

W części wołoskiej ponadregionalne znaczenie ma zespół terenów narciarskich Wielkie Karłowice–Solań (Velké Karlovice–Soláň). Ośrodek pod przełęczą Solań

(Soláň) położony w granicach Wielkich Karłowic tworzą 2 kompleksy z 8 wyciągami (łącna przepustowość 4900 osób/godz.), 10 trasami zjazdowymi o różnych poziomach trudności, o całkowitej długości 4600 m. Wyposażony jest również w park snowboardowy i wypożyczalnię nart. Jednak dotąd w ośrodku nie przeprowadzono poważniejszych zabiegów modernizacyjnych, brakuje także kolei krzeselkowej. Niskiej jakości technicznej są także pozostałe wyciągi w Wielkich Karłowicach, zlokalizowane w 9 mniejszych ośrodkach – Razula, Kiczerka (Kyčerka), Leskové, Jezerné, Machůzky pod Bambuchem, Podtáté i Pod Beskidem (Pod Beskydem), które nie tworzą połączonych systemów, są zarządzane przez różnych gestorów, którzy ze sobą nie współpracują. Dysponują po 1–3 wyciągów talerzykowych lub orczykowych.

Od 2004 r. dynamicznie rozwija się ośrodek narciarski w Mostach koło Jabłonkowa. Dzięki inicjatywie władz lokalnych, w porozumieniu z miejscowymi przedsiębiorcami został kompleksowo zmodernizowany, przystosowany dla turystyki rodzinnej oraz do użytkowania całorocznego. Położony jest na krawędzi Obniżenia Jabłonkowskiego i Beskidu Śląskiego na wysokości 490–630 m n.p.m. Dysponuje 4 wyciągami talerzykowymi (firmy Tatrapoma) mogącymi przewieźć 2600 osób/godz. oraz 3 średnio trudnymi trasami zjazdowymi o długościach 620–680 m (łącznie ok. 2 km). Ośrodek jest wyposażony w: system dośnieżający wysokiej jakości, sztuczne oświetlenie tras, serwis narciarski z wypożyczalnią, szkołkę narciarską, snowboard-park i inne atrakcje. Przy dobrych warunkach śniegowych oferuje także 44 km tras biegowych. Całorocznie działa tor saneczkowy (dł. 650 m), park linowy, *bungee*, trampolina, *bikepark*, trasy rowerowe. W pobliskiej Ropiczy koło Trzyńca znajduje się nowo wybudowane pole golfowe. Mimo że ośrodek należy raczej do mniejszych, z punktu widzenia parametrów technicznych tras, to jednak jego wyposażenie dodatkowe i położenie w przygranicznej strefie czesko-słowacko-polskiej oraz sąsiedztwo innych ośrodków turystycznych w Beskidzie Śląskim (Hrčava, Istebna, Jaworzynka, Wisła) stwarza korzystne perspektywy jego rozwoju.

Ośrodek narciarski Jaworowy Wierch (Javorový vrch) jest położony w północnej części Beskidów Morawsko-Śląskich na wysokości 750–950 m n.p.m. Jest dostępny za pośrednictwem przestarzałej technicznie jednoosobowej kolejki ze wsi Oldrzychowice koło Trzyńca. Oferuje 3 trasy zjazdowe, o różnych stopniach trudności i całkowitej długości 1400 m oraz 3 talerzykowe wyciągi typu Poma, które tworzą korzystne warunki do uprawiania narciarstwa. Przepustowość wyciągów jest niewielka (1600 osób/godz.). Problemem jest zwłaszcza mała zdolność przewozowa kolei krzeselkowej (360 osób/godz.). Jaworowy Wierch kwalifikuje się raczej do ośrodków o znaczeniu lokalnym, mimo sprzyjających warunków i dobrej dostępności komunikacyjnej z Polski, przez co mógłby spełniać kryteria ośrodków o znaczeniu regionalnym, a nawet krajowym. Bariery jego rozwoju i modernizacji są problemy własnościowe gruntów w dolnej części tras zjazdowych oraz wokół dolnej stacji kolejki. Ośrodek w sezonie letnim jest popularnym, w Czechach i nie tylko, miejscem uprawiania paralotniarstwa (rampa startowa).

Pozostałe beskidzkie ośrodki narciarskie, dysponujące po 1–3 wyciągów mają znaczenie lokalne, są gorzej wyposażone w infrastrukturę techniczną (np. niska jakość wyciągów, mało urządzeń do sztucznego naśnieżania) i komunikacyjną, wąski jest także zakres usług dodatkowych. Długość tras zjazdowych nie przekracza 1 km. Wyjątkiem są

ośrodki w Dolnej Łomnej–Severce i w Rzece. Gestorzy małych ośrodków w większości nie otrzymali dofinansowania ze środków unijnych na projekty rozwojowe i modernizacyjne. Część z nich nawet nie starała się o tego rodzaju wsparcie finansowe. Brak zainteresowania wynika m.in. także z faktu, że niektórzy właściciele wyciągów traktują swoją aktywność w sektorze turystyki narciarskiej jako element dodatkowy w stosunku do podstawowej formy działalności (np. ośrodki golfowe w Czelandnej i Ostrawicy).

Ocena ośrodków narciarskich w opinii odwiedzających

Problematyka rozwoju ruchu turystycznego w czeskich Beskidach powinna być rozpatrywana zarówno z punktu widzenia tzw. czynników twardych, odnoszących się do infrastruktury i usług podstawowych (m.in. bazy noclegowej, dostępności komunikacyjnej) i towarzyszących (bazy sportowo-rekreacyjnej), jak i tzw. czynników miękkich – popytu turystycznego i społecznej oceny jakości wypoczynku. W celu rozpoznania opinii odwiedzających ten region na temat poziomu i kompleksowości usług w beskidzkich ośrodkach narciarskich przeprowadzono badania ankietowe na losowo wybranej próbie 200 osób – narciarzy i innych wypoczywających. Szczegółowe pytania dotyczyły takich kwestii jak: motywy przyjazdów, charakter i rodzaj pobytu, wykorzystanie środków transportu, ocena wyposażenia ośrodków, jakości i dostępności usług, oznakowania szlaków turystycznych i tras narciarskich, ocena oferty usług dodatkowych (kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych i odnowy biologicznej). Poproszono także respondentów o wskazanie brakujących elementów infrastrukturalnych oraz propozycji w zakresie możliwości poprawy usług.

Wyniki przeprowadzonego badania przedstawiają się następująco:

- wśród odwiedzających Beskidy przeważali w 75% goście z aglomeracji ostrawskiej (najwięcej z Ostrawy i Frydka-Mistka), skąd przyjechała do badanych ośrodków połowa respondentów; słabiej były reprezentowane pozostałe regiony Republiki Czeskiej (środkowa i południowa Morawa – 14%, a sporadycznie także inne regiony); turyści zagraniczni nie uczestniczyli w badaniu;
- połowa badanych turystów spędzała wolny czas na terenach rekreacyjnych z rodziną, 20% indywidualnie, a 30% w grupie;
- w sezonie zimowym dominowały takie formy aktywności jak: narciarstwo zjazdowe (75%) i narciarstwo biegowe (7%), pozostali przyjechali w celu tzw. wypoczynku biernego;
- z obiektów zakwaterowania zbiorowego korzystała jedynie 1/3 respondentów, pozostali przebywali we własnych drugich domach – najwięcej takich osób było w Malenowicach (Malenovice) i Ostrawicy;
- decyzje o wyborze hotelu, schroniska lub pensjonatu podejmowano głównie na podstawie wcześniejszego pobytu lub informacji z Internetu (50% wskazań), z polecenia swoich znajomych (30%); jedynie niewielka część odwiedzających za pośrednictwem biur podróży czy reklam w środkach masowego przekazu;
- większość gości przebywała w ośrodkach średnio 3–4 dni, co szosta osoba deklarowała pobyt 1–2 lub 5-dniowy; pobyty całotygodniowe należą do rzadkości i są realizowane w okresach świątecznych (Boże Narodzenie i Nowy Rok);

- jeśli idzie o dostępność komunikacyjną ośrodków, ponad 90% pytanym, którzy przyjechali własnym samochodem określiło ją jako bardzo dobrą; dla 75% dojazd jest dobry również środkami masowego transportu; połączenie Frydlantu, Cze-ladnej i Ostrawicy dla przyjezdnych z aglomeracji ostrawskiej było określane jako „znakomite”;
- z możliwości zaparkowania bezpośrednio przy urządzeniach rekreacyjnych była zadowolona połowa zmotoryzowanych turystów, jedynie w Malenowicach warunki te w sezonie zimowym są ograniczone i oceniane negatywnie;
- z jakości oznakowania tras turystycznych i narciarskich było zadowolonych ponad 80% badanych;
- prawie wszyscy respondenci uważali odwiedzaną miejscowość za atrakcyjną dla celów turystyczno-rekreacyjnych, jednak z zastrzeżeniem co do wyposażenia w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną;
- 75% badanych uważa, że wyposażenie obiektów zakwaterowania zbiorowego jest średnie, 20% bardzo dobre, a około 5% określa je jako niewystarczające;
- badanie wykazało duże zróżnicowanie oceny personelu w obiektach noclegowych i żywieniowych; wysokie oceny otrzymały ośrodki w Ostrawicy, Białej, Kohutce, Pustewnym i Morawce, gdzie odwiedzający przyznali personelowi średnie i wy-sokie noty; znacznie gorzej badanie to wypadło dla ośrodka w Malenowicach;
- z usług w miejscach noclegowych była zadowolona większość badanych (60–90%) w zależności od obiektu, zupełnie niezadowolonych było około 15% gości;
- zdecydowana większość respondentów była zadowolona z usług gastronomicznych;
- najgorsza sytuacja przedstawia się w przypadku usług dodatkowych, z których aż 75% gości nie jest zadowolona zwłaszcza w zimie, np. utrzymanie dróg, dostępność opieki zdrowotnej czy możliwość opieki nad dziećmi;
- zakres i dostępność usług drobnego handlu 75% respondentów określiło jako za-dawalający, pozostała część pytanym uznała za niewystarczającą liczbę placówek handlowych i oferowany asortyment;
- poważnym problemem z punktu widzenia wszystkich respondentów jest wąska oferta kulturalna i rozrywkowa lub jej brak w miejscowościach (gminach), w któ-rych działają ośrodki narciarskie; brakuje powiązania oferty narciarskiej z różnymi formami spędzania wolnego czasu, które wzajemnie mogłyby się uzupełniać; jako przyczynę takiego stanu wskazywano niechęć gestorów ośrodków, małe wsparcie takich inicjatyw ze strony władz lokalnych;
- respondenci podkreślali potrzebę budowy nowych urządzeń sportowych, rekre-acyjnych i kulturalnych oraz wzbogacenia oferty ośrodków narciarskich o tzw. atrakcje dla różnych grup społecznych (np. aquaparki, ośrodki odnowy biologicz-nej); większość ośrodków oferuje bowiem jedynie podstawowe urządzenia dla uprawiania narciarstwa, wyjątkami są Pustevy i Mosty u Jablonkova, gdzie goście mogą korzystać z innych propozycji;
- niewystarczająca jest liczba wysokiej jakości punktów serwisowych i wypożyczalni nart, snowboardów i innych urządzeń;
- problemem jest mała liczba połączeń realizowanych przez skibusy dowożące narciarzy do ośrodków narciarskich z regionu ostrawskiego i okolicznych miej-sowości;

- zbyt wąski jest zakres i słaba dostępność informacji na temat możliwości spędzania wolnego czasu poza ośrodkami;
- odczuwalna jest niewystarczająca liczba punktów pomocy medycznej i aptek;
- podkreślano potrzebę systemowego połączenia terenów sportowo-rekreacyjnych z miejscami zakwaterowania turystów (obiekty noclegowe, skupiska drugich domów) oraz innymi obszarami i usługami;
- badani widzieliby także konieczność rozwoju bazy gastronomicznej i punktów handlowych.

W trakcie badania zadano respondentom także pytanie na temat gotowości do ponownego przyjazdu do danego ośrodka, mimo wskazywanych braków i niedociągnięć, oraz czy byliby skłonni polecić go potencjalnym gościom. Aż 75% turystów odpowiedziało pozytywnie, zadeklarowało ponowny przyjazd i ewentualną możliwość polecenia danego miejsca znajomym. Stwarza to korzystną perspektywę rozwoju ośrodków beskidzkich, szczególnie z punktu widzenia grupy mniej wymagających klientów.

Na charakter prezentowanych odpowiedzi miała wpływ pozycja społeczna respondentów, poziom ich życia i możliwości finansowe. Ich opinie na temat wyposażenia poszczególnych ośrodków narciarskich są podobne, z wyjątkiem rejonu Ostrawica–Biała, gdzie oceny były wyższe. Na podkreślenie zasługuje fakt posiadania przez dużą część (ponad 60%) badanych własnego domu rekreacyjnego (drugiego domu), co w znacznym stopniu determinuje wybór miejsca wypoczynku i obniża koszty pobytu. Do tego dochodzi także gorsza czasowa dostępność zagranicznych (polskich i słowackich) ośrodków narciarskich z regionu ostrawskiego.

Niektóre kwestie dyskusyjne i konflikty wokół rozwoju narciarstwa

Konflikty ekologiczne

Problemy ekologiczne wokół rozbudowy i funkcjonowania ośrodków narciarskich są tematem często poruszonym w ostatnich latach w Czechach. Kwestie modernizacyjne są obecnie związane bardziej niż kiedykolwiek z oceną ich wpływu na środowisko przyrodnicze (procedura EIA – *Environmental Impact Assessment*). Podkreślany jest negatywny wpływ działalności urzędów sportowo-rekreacyjnych na elementy krajobrazowe, zwłaszcza przez niektóre pozarządowe organizacje i zorientowanych jednokierunkowo działaczy ekologicznych. Jednak opinie na temat konieczności ograniczania turystyki narciarskiej są podzielone. „Ekologiczny” punkt widzenia tzw. obrońców przyrody i ich poczynania często blokują jakiegokolwiek pozytywne przedsięwzięcia zmierzające do organizacji terenów rekreacyjnych i poprawy przestrzeni nawet przekształconej (zaadaptowanej) już przez działalność ludzką.

Do najczęściej wymienianych negatywnych aspektów funkcjonowania ośrodków narciarskich i użytkowania stoków przez narciarzy należą:

- poszerzanie tras narciarskich kosztem przestrzeni leśnych i związane z tym niebezpieczeństwo obniżenia ekologicznej stabilności i różnorodności biologicznej obszaru; wiąże się z tym również wpływ wiatrów, szerzenie się szkodników i wnikanie ich do wnętrza lasu;

- uszkodzenia, ubytek i fragmentacja rzadkich siedlisk łąkowych, zubożenie i zmiana ich składu gatunkowego, opóźnienie wegetacji;
- oddziaływanie na świat zwierząt;
- degradacja stoków, zmiany fizycznych i chemicznych właściwości gruntów, mechaniczne uszkodzenia gleby, likwidacja warstwy próchnicowej w rezultacie eksploatacji tras zjazdowych i utrzymania stoku ratrakami;
- zmiany cech hydrologicznych, przyspieszony odpływ wody z bezleśnych stoków, możliwe splukiwanie wierzchniej warstwy gleby poprzez erozję powierzchni, zapoczątkowanie osuwisk i możliwych powodzi podczas wiosennych opadów i topnienia śniegu (Flousek, Harčarik 2009);
- eutrofizacja wód i gleb w efekcie sztucznego naśnieżania; tzw. śnieg techniczny ma co najmniej dwukrotnie większą masę niż śnieg naturalny, topnieje od 2 do 5 tygodni później, wynikiem tego są zmiany w składzie roślinności w kierunku gatunków później kwitnących i mniej odpornych; podkreśla się również stosowanie chemicznych i biologicznych preparatów do produkcji śniegu (Flousek, Harčarik 2009);
- hałas i sztuczne światło, które są krytykowane w związku z emitowaną przez głośniki muzyką, działalnością ratraków, skuterów śnieżnych i sprzętu transportowego, z przeprowadzanymi nocą pracami porządkowymi, poziom hałasu osiąga 60–115 dB (Flousek, Harčarik 2009).

W omawianym regionie znajduje się ponad 40 ośrodków narciarskich, z czego na terenie beskidzkiego obszaru chronionego znajduje się połowa z nich. Łączna długość tras zjazdowych na tym cennym obszarze wynosi zaledwie 20 km. Przy przeciętnej szerokości tras zjazdowych 20–30 m, usytuowanych przeważnie w obrębie leśnych przecinek (fot. 1, 2), całkowity obszar powierzchni narciarskiej w Beskidach wynosi niecałe 0,5 km², co stanowi niewielki fragment powierzchni CHKO Beskidy, a do tego jeszcze rozdzielony na dziesiątki małych arealów i użytkowanych jedynie przez ok. 3 miesiące. Z takiego punktu widzenia prezentowane negatywne skutki prowadzenia ośrodków narciarskich można uważać za nieistotne.

Znacznie poważniejsze zmiany w środowisku przyrodniczym Beskidów, a nawet jego miejscową degradację spowodowały prowadzone w poprzednich latach nieodpowiednie metody wielkoobszarowej wycinki drzew, niewłaściwe rozwiązania w ramach gospodarki wodnej w trakcie porządkowania cieków wodnych i dróg leśnych, wielkopowierzchniowe zmiany w szacie leśnej na skutek działania szkodników oraz wzrost ruchu samochodowego, zwłaszcza transportu towarowego (wliczając tranzyt międzynarodowy) poprzez wysoko położone przełęcze, np. Biała–Bumbalka, Mosty koło Jabłonkowa, Szańce (Šance). Rozległe uszkodzenia kompleksów leśnych spowodowała kumulacja negatywnych wpływów przemysłu ciężkiego z pobliskich ośrodków przemysłowych aglomeracji ostrawskiej. Negatywne konsekwencje rozwoju turystyki narciarskiej w Beskidach mogą się pojawić także po stronie słowackiej i polskiej (Mika 2004), jednak ich skala w porównaniu z innymi przedstawionymi czynnikami jest niewielka.

Najbardziej wartościowe przyrodniczo tereny beskidzkie należy wydzielić i chronić przed dewastacją, np. w formie narodowego rezerwatu przyrody. Z drugiej strony należy wziąć pod uwagę, że krajobraz Beskidów poza kilkoma wyjątkami był

w przeszłości wielokrotnie przetwarzany w wyniku działalności ludzkiej. Efektem tego są np. rozległe monokultury świerkowe, które pokrywają zdecydowaną większość terenów górskich. Pełnią one co prawda ważną rolę bioklimatyczną, hydrologiczną i ochronną, ale mają także funkcję gospodarczą i rekreacyjną.

Wydaje się, że dalsze wylesianie na potrzeby budowy nowych terenów narciarskich w czeskich Beskidach nie jest konieczne. Na ich obszarze (także w części słowackiej) występują rozległe tereny łąkowe, które mogą być przystosowane do celów rekreacyjnych. Użytki te są nieraz koszone przez ich właścicieli tylko ze względu na środki finansowe przyznawane na ich utrzymanie. W wielu miejscach nie są prowadzone żadne zabiegi i dochodzi do ich zachwaszczenia i zarastania (np. Jaworowy Wierch, Łysa Góra). Pozytywne przykłady wykorzystania polan śródleśnych, równoległe do celów narciarskich i hodowli bydła, można odnaleźć w krajach alpejskich. Sporadyczne, drobne ingerencje w szatę leśną w obrębie istniejących ośrodków w ramach ich modernizacji w żadnym wypadku nie wpływają zasadniczo na stan środowiska Beskidów.

Z powodu sprzeciwu niektórych organizacji ekologicznych została zablokowana rozbudowa ośrodka turystycznego, także narciarskiego, na stokach Łysej Góry, który dysponuje najdłuższymi i najbardziej wymagającymi trasami zjazdowymi i najlepszymi warunkami terenowo-klimatycznymi dla rozwoju tej formy turystyki.

Spory będące rezultatem konfliktu interesów, wypływającego z całkowicie przeciwnych poglądów na temat sposobu i zakresu ochrony oraz kierunków rozwoju regionalnego i lokalnego są częste na terenie Beskidów. Kontrowersje i niektóre sytuacje, rzekomo „bez wyjścia”, są jednak możliwe do rozwiązania na drodze kompromisu, a rzetelna ocena wpływu turystyki na środowisko górskie Beskidów wymaga kompleksowych studiów i badań porównawczych.

Problemy wokół statusu własnościowego gruntów

Konflikty wokół statusu własnościowego gruntów na terenie czeskich Beskidów nie mają takiego nasilenia jak na terenie polskiej części, np. w Szczyrku (por. Mika i in. 2007, Mika 2009). Szybki przyrost prywatnych gruntów, w tym także lasów, nastąpił w Czechach dopiero po 1990 r. Spory własnościowe pojawiły się m.in. w trakcie projektowanej modernizacji i rozbudowy ośrodka na Jaworowym Wierchu, w tym przebudowy jednoosobowej kolejki, co w efekcie zatrzymało ten proces i doprowadziło do wyłączenia z użytkowania najdłuższej trasy zjazdowej w Beskidach. Kolejną inwestycją zablokowaną przez nieuregulowane kwestie własnościowe gruntów była planowana budowa wspólnego czesko-polskiego ośrodka turystycznego w masywie Wielkiej Czantorii, w gminie Nydek koło Trzyńca (Beskid Śląski). Z powodu braku porozumienia między lokalnym klubem sportowym, inwestorem i właścicielami gruntów projekt ten został zarzucony w 2004 r.

Bezpieczeństwo użytkowników terenów narciarskich

Poczucie bezpieczeństwa narciarzy na stokach zwiększa się wraz z poprawą jakości i przygotowaniem tras zjazdowych. Ważną rolę odgrywa także kwestia gwarancji, jakie daje ubezpieczenie w zakresie pomocy ze strony górskiego pogotowia ratunkowego. Reguły współużytkowania terenów narciarskich reguluje tzw. dekalog narciarski. Jednak stale zwiększająca się liczba osób korzystających równocześnie z tras (nar-

ciarzy i snowboardzistów), zwłaszcza w dużych ośrodkach i zwiększające się obciążenie stoków narciarskich rodzi zagrożenia kolizji, szczególnie w sytuacji szybkiej (często nieostrożnej i niekontrolowanej) jazdy. Niestety, coraz częściej dochodzi do wypadków (nawet ciężkich urazów) między narciarzami a snowboardzistami. Problemem są wąskie trasy zjazdowe (20–30 m szerokości), ograniczające możliwości swobodnej jazdy i choćby z tego względu wskazane byłoby ich poszerzenie do 50–90 m, zwłaszcza na szybkich i trudnych odcinkach w Białej, na Jaworowym, w Mostach koło Jabłonkowa i w Pustewnym. Z punktu widzenia bezpieczeństwa dobrym rozwiązaniem jest budowanie krótkich wyciągów dla początkujących na obrzeżach terenów narciarskich, na stokach o umiarkowanym nachyleniu, a także budowanie różnych urządzeń dodatkowych i parków zabaw dla dzieci. Początkujący mogą w ten sposób korzystać z wydzielonych i bezpiecznych terenów, poza główną trasą zjazdu, np. w Białej, Kohutce, Pustewnym i na Jaworowym Wierzchu.

Zakończenie

Czeskie Beskidy dysponują wysokim potencjałem rozwoju ruchu turystycznego. Same jednak wartości przyrodnicze i kulturowo-historyczne nie są wystarczającymi czynnikami przyciągania turystów. Jak pokazały zaprezentowane opinie respondentów, region jest oceniany jako atrakcyjny i ma duże możliwości turystycznego rozwoju, pod warunkiem lepszego wyposażenia w urządzenia infrastrukturalne. Konieczność podjęcia nowych inwestycji wynika także z silnego powiązania funkcjonalnego z aglomeracją ostrawską, bowiem stanowi on dla jej mieszkańców tradycyjne zaplecze rekreacyjne. Dobre perspektywy jawią

Fot. 1. Ośrodek narciarski Białá (Bílá) w Beskidzie Śląsko-Morawskim, zmodernizowany w latach 2008–2009, (fot. J. Havrlant, 2010)

Photo 1. "Ski resort Bílá" in the Moravian-Silesian Beskids, modernised in 2008–2009, (by J. Havrlant, 2010)

Fot. 2. Ośrodek narciarski „Ski Centrum Kohútka” na terenie Jaworników, zmodernizowany w 2010 r. (fot. J. Havrlant, 2010)

Photo 2. „Ski Centrum Kohútka” in the Jaworniki Mts., modernized in 2010 (by J. Havrlant, 2010)

się także w kontekście poprawy dostępności komunikacyjnej z polskiego regionu Górnego Śląska.

W dobie dynamicznych zmian należy podjąć działania konkurencyjne, odpowiadające aktualnym trendom. Współcześni turyści rzadko kierują się tylko jednym celem przyjazdu, np. uprawiania narciarstwa, ale oczekują szerszej oferty komplementarnej (relaksu, odnowy biologicznej, rozrywki itd.). Tak postawioną tezę potwierdzają m.in. zaprezentowane wyniki badań ankietowych. Należy więc zwrócić większą uwagę nie tylko na modernizację podstawowej infrastruktury narciarskiej i utrzymanie tras, ale także na rozbudowę zaplecza w formie parków snoboardowych, np. w Pustewnym, Kohutce, Rzece, Łomnej i innych, lub całorocznych tras dla skibobów (poza CHKO Beskidy). Uwagi te dotyczą także mniejszych ośrodków. Letnimi atrakcjami na terenach narciarskich mogłyby być również parki rowerowe ze szlakami do zjazdów górskich, np. w Wielkich Karłowicach, Białej, Łomnej. Istnieją także możliwości rozwoju jeździectwa (agroturystyka), przede wszystkim w części wołoskiej regionu (wykorzystując np. stadninę hodowlaną koni wyścigowych w Wielkich Karłowicach). Tworzenie złożonych ofert i ich promocja powinna być skierowana do różnych grup docelowych – m.in. turyści indywidualni, rodzice z dziećmi, seniorzy, z uwzględnieniem specyfiki potrzeb gości zagranicznych.

Sytuacje konfliktowe wokół planów rozwoju turystyki wynikają z objęcia części regionu obszarową formą ochrony przyrody – CHKO Beskidy. Sprzeczności interesów mają w niektórych wypadkach niewyjaśnioną przyczynę. Radykalne stanowiska nie przyczyniają się pozytywnie ani do ich rozwiązania, ani też wdrażania społecznie oczekiwanych i zrównoważonych form rozwoju.

Beskidy mają realne możliwości, aby stać się regionem o znaczeniu międzynarodowym. Obecnie udział zagranicznych turystów (zwłaszcza bogatej klienteli) w długoterminowych pobytach rekreacyjnych jest stosunkowo mały. Według danych Czeskiego Urzędu Statystycznego (www.csu.cz) w minionej dekadzie stanowili oni zaledwie jedną piątą gości hotelowych. Mimo że nie można w najbliższych sezonach oczekiwać wzrostu liczby przyjezdnych z Austrii, Niemiec i innych krajów alpejskich, gdzie jest ogromna konkurencja nowoczesnych i łatwo dostępnych ośrodków rekreacyjnych, to jednak region beskidzki może, dzięki poprawie jakości bazy narciarskiej i działaniom marketingowym, zyskać bardziej znaczącą pozycję w turystyce międzynarodowej, podobnie jak obszar Karkonoszy, gdzie znaczną część turystów stanowią, poza Niemcami, np. Polacy, Holendrzy, Rosjanie i Ukraińcy. Wydaje się, że kluczową kwestią dla czeskich Beskidów jest ożywienie kontaktów z Polską i Słowacją w dziedzinie modernizacji i koordynowania rozwoju infrastruktury turystycznej, jak również bliższa współpraca przy rozwoju transgranicznego systemu informacji. Niezbędnym warunkiem prawidłowego rozwoju jest poprawa jakości infrastruktury transportowej i dostępności beskidzkich ośrodków rekreacyjnych. Korzyść przyniosłoby zapewne wybudowanie międzynarodowych ośrodków turystyczno-narciarskich „bez granic”, z wykorzystywaniem czesko-polsko-słowackiego górskiego grzbieta granicznego wraz z połączeniem stron kolejkami. Wizji tej są przychylnie władze lokalne takich miejscowości jak: Ustroń (Czantoria), Nydek, Wisła (Soszów, Stożek) i Jabłonków. Warto także rozważyć budowę szosy pomiędzy Herczawą a Jaworzynką.

Literatura

- Bína J., 2002, *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu*, [w:] *COT business 2*, Travel Service, Praha, 19–29.
- Dohnal V., 1981, *Rajonizace cestovního ruchu ČSR*, Merkur, Praha.
- Flousek J., Harčarik J., 2009, *Sjezdové lyžování a ochrana přírody*, *Ochrana přírody*, 6, MŽP, Praha, 8–10.
- Havrlant J., 2000, *Beskydy – Transformace pohraniční oblasti cestovního ruchu*, *Spisy prací*, 128, Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita, Ostrava.
- Havrlant J., 2006, *Modernizace turistické infrastruktury v Euroregionech Beskydy a Těšínské Slezsko, Česká geografie v evropském prostoru*, JČU, České Budějovice, 73–80.
- Havrlant J., 2007, *Zvláštnosti vývoje turisticko-rekreačních struktur v regionu Beskyd, Osobitosti vývoja geografických struktur v kotlinách Karpat*, *Sborník ze 4. mezinárodního geografického kolokvia*, ÚG PrF UPJŠ, Košice.
- Havrlant M., 1977, *Zázemí ostravské průmyslové oblasti, jeho funkce a možnosti využití pro rekreační účely*, *Spisy PF*, 36, Ostrava.
- Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu v regionu Severní Moravy a Slezska*, 2002, Institut rozvoje podnikání, Ostrava.
- Mika M., 2004, *Turystyka a przemiany środowiska przyrodniczego Beskidu Śląskiego*, *Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ*, Kraków.
- Mika M., 2009, *Ski tourism in the Polish Carpathians*, *Folia Geographica, Acta FSHN*, UP, Prešov.
- Mika M., Krzesiwo K., Krzesiwo P., 2007, *Współczesne problemy rozwoju ośrodków narciarskich w Polsce – przykład Szczyrk*, *Prace Geograficzne*, 117, *Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ*, Kraków, 63–77.
- Mika M., Pawlusiński, R., 2003, *Opportunities for cooperation of local governments for the development of tourism in Poland*, *Prace Geograficzne*, 111, *Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ*, Kraków, 201–215.
- Rumpel P., Slach O., Koutský J., 2009, *Měkké faktory regionálního rozvoje*, OU a MMR, Ostrava.
- Vystoupil J., 2007, *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR*, ESF MU, Brno.
- Vystoupil, J. (red.), 2006, *Atlas cestovního ruchu ČR*, MMR ČR, ESF MU, Praha.
- Podkladové materiály skiareálu Bílá* (2010)
- www.czechtourism.cz
- www.holidayinfo.cz
- www.csu.cz

Trends and obstacles in modernization of winter resorts in the Czech tourist region „Beskydy”

Summary

The article presents contemporary problems of the development of winter tourism and modernization of ski resorts in the Czech Beskids. Based on survey findings, tourists' opinions are presented regarding the condition of ski infrastructure, the services offered and actions necessary to be taken in order to improve the quality of recreation. Certain conflict situations have also been presented, which are encountered at the stage of planning and undertaking specific actions aiming at development in the sector of ski tourism. The region of the Czech Beskids is functionally tightly connected with the agglomeration of Ostrava, as it constitutes traditional recreational infrastructure for its inhabitants. There are 45 ski resorts located in this region. The highest-ranking resorts, which are of national significance, are the following: Bila, Kohútka and Pustevny. For a number of years, a dynamic development of regional resorts, Velké Karlovice-Soláň and Mosty u Jablunkova, has also been observed. The Bila and Pustevny resorts are located in the central area of the Moravian-Silesian Beskids; Kohútka and Velké Karlovice-Soláň are located in the Javorníky; and Mosty u Jablunkova – in the Silesian Beskids. The resort offering the best skiing infrastructure is the Ski Areál Bila resort. It comprises two ski areas, Bila and Mezivodí, which offer 9 ski lifts, whose total carrying capacity amounts to approximately 6750 persons per hour, and 8 downhill skiing routes, whose total length amounts to 6.2 kilometres. Moreover, there are nearly 60 kilometres of cross-country skiing routes in the area of Bila. Another ski resort found to offer good ski infrastructure is the Ski Areál Kohútka, thoroughly modernized in the 2009/2010 season. This resort is equipped with 6 ski lifts, whose total capacity is 5150 persons per hour, and 9 skiing routes whose total length is 6.6 kilometres. The Pustevny resort offers 9 ski lifts of total capacity of 5100 persons per hour, 3.6 kilometres of downhill skiing routes as well as 46 kilometres of well-maintained cross-country skiing routes. Tourists find the ski resorts in the Czech Beskids attractive and stress their potential to develop under the condition that these resorts are better-equipped with infrastructural facilities. Contemporary tourists seldom express only one reason, such as skiing, for their stay; instead, they expect a wider complementary offer, including relaxation, spa treatments, entertainment, etc. More attention ought to be paid not only to modernization of the basic skiing infrastructure and maintenance of skiing routes, but also to the extension of tourist infrastructure. The most serious social conflicts regarding the development of skiing in the Czech Beskids emerge from the creation of the natural conservation area – the CHKO Beskydy in a part of the region. There are also certain problems related to the ownership status of the land and the safety of utilization of the skiing areas. The Beskids are likely to become a region of international significance. Currently, the rate of foreign tourists coming for long-term recreational stays is relatively low; in the last decade foreign tourists have accounted for as little as a one fifth of hotel guests. Nevertheless, due to the improvement of the quality of skiing infrastructure and the undertaken marketing activities, the Beskid region may gain a more prominent position in the field of international tourism. The key tasks for the Czech Beskids are to

revive relations with Poland and Slovakia regarding the modernization and coordination of tourist infrastructure and to cooperate more closely in the development of transborder information system. A condition necessary for proper development is the improvement of the quality of transport infrastructure and accessibility of Beskid recreation resorts. Undoubtedly, the area would benefit from the development of international “borderless” tourist ski resorts which would be located in the Czech-Slovak-Polish border mountain range and connect the resorts in neighbouring countries by ski lifts, e.g. Ustroń (Czantoria), Nydek, Wisła (Soszów, Stożek) and Jablunkov.

Jan Havrlant

Katedra soc. geografii a reg. rozvoje

Ostravská univerzita v Ostravě

Hladnovská 9

710 00 Ostrava, Czechy

e-mail: jan.havrlant@osu.cz